

DE BETEKENIS VAN ZGN. AANGEKLEDE SALDOBILJETTEN VOOR DE ACCOUNTANTSCONTROLE

door R. de Koning

Het artikel van de Heer Vecht over bovengenoemd onderwerp in het juni-nummer van dit blad roept reacties op.

De schrijver vraagt hierin aan de controlerende accountant om een nadere bezinning op het gebruik van dit controlemiddel. Dit gebruik zou overtrokken zijn en normaliter zou er geen aanleiding zijn het middel toe te passen.

Uiteraard zullen wij ons altijd op onze controlemiddelen - reeds om economische redenen - moeten blijven bezinnen. Dit geldt dus ook voor aangeklede saldobiljetten. In zoverre ben ik het met Vecht eens.

Men zoekt echter in zijn artikel vergeefs naar een duidelijke motivering voor een beperking juist in het gebruik van deze saldobiljetten. Wat hij te berde brengt, wordt eigenlijk ook weer door hem verworpen.

Met enige moeite zijn een tweetal argumenten uit zijn betoog te distilleren:

1 De parallel met de financiële verhouding tot leveranciers, afnemers enz.

Vecht merkt op, dat het ook niet gebruikelijk is aan leveranciers en afnemers saldobiljetten te vragen. Daargelaten, dat het niet toepassen van het ene controlemiddel moeilijk een argument kan zijn voor het achterwege laten van een ander (men zou eerder het tegendeel verwachten) gaat Vecht hier geheel voorbij aan het verschil in karakter tussen de verschillende financiële verhoudingen.

Leveranciers en afnemers staan aan de uiteinden van de twee tegengestelde stromen - een goederenstroom van inkoop- naar verkoopmarkt en een geldstroom van verkoop- naar inkoopmarkt - welke bij een bedrijf met goederenbeweging kunnen worden onderscheiden. (Ik spreek straks nog over andere bedrijven.) De interne zowel als de externe controle kunnen veelal voor een belangrijk deel op het verband tussen beide stromen worden gebaseerd. Onder deze omstandigheden zal de controlerende accountant als regel geen behoefte hebben aan saldobiljetten van leveranciers en afnemers.

Het banksaldo daarentegen is - het moge juridisch anders zijn - geen vordering of schuld, maar zelf geld, het punt waar in- en uitgaande geldstroom in het bedrijf samenkomen. Tussen deze twee stukken van de geldstroom bestaat echter geen verband. De vaststelling van de juistheid van het banksaldo moet daarom vaak als sluitstuk van ons samenstel van controlematregelen worden gezien. Een bevestiging van deze juistheid door de bank (in haar kassiersfunctie) is daartoe het middel bij uitstek.

Komen op rekeningen van leveranciers of afnemers à conto betalingen voor, dan zal de accountant veelal wel saldobiljetten gebruiken. Ook met betrekking tot vorderingen en schulden, welke buiten de goederenbeweging staan is dit controlemiddel niet ongebruikelijk.

Bij dienstverlenende bedrijven zijn veelal op dezelfde wijze als bij bedrij-

ven met een goederenbeweging twee met elkaar verbandhoudende stromen te onderscheiden, waarop interne en externe controle kunnen worden gebaseerd (diensten in de ene richting, geld in de andere). Een uitzondering vormen de banken, waar de „dienst” bestaat in het opnemen en verstrekken van geld, maar tussen beide stromen geen verband bestaat. Daarom vormen saldobiljetten juist voor een bankaccountant een belangrijk controlemiddel. Het komt mij voor, dat Vecht bij zijn suggestie het vragen van saldobiljetten wat te beperken, ook wel eens aan zijn eigen bedrijf mag denken.

2 Het vragen van saldobiljetten aan alle bekende andere relaties

Vecht noemt dit alternatief, maar ziet tegelijk het bezwaar van de niet bekende relaties. Het is voorts merkwaardig, dat dit argument eigenlijk in tegenspraak is met dat bedoeld onder 1. Daar: „geen saldobiljetten van andere relaties, daarom ook niet van de bank”, hier: „saldobiljetten van andere relaties, daarom niet van de bank”.

Overigens zal het vragen van saldobiljetten aan alle andere relaties wel een veelvoud kosten van de kosten van aangeklede saldobiljetten van banken. Ook als de bank deze laatste in rekening brengt, zullen zij als regel slechts een te verwaarlozen gedeelte van de totale controlekosten uitmaken. In hoeverre saldobiljetten van andere relaties bijdragen tot zekerheid omtrent de juistheid van het banksaldo is overigens dubieus.

Tot zover de argumenten van de Heer Vecht. Het blijft mogelijk, dat ik hier ten onrechte argumenten in heb gelezen. In dit geval zou echter elke argumentatie voor het beperken van het gebruik van aangeklede saldobiljetten in zijn artikel ontbreken.

Voorts vragen de volgende punten nog om commentaar.

1 Met betrekking tot de controle op garanties e.d. merkt Vecht op, dat deze veelal ten onrechte niet in de administratie worden opgenomen. Ik kan mij vergissen, maar ik vrees, dat Vecht en ik niet dezelfde opvatting van het begrip administratie hebben. Met betrekking tot bv. afgegeven garanties kan m.i. onder omstandigheden reeds het systematisch opbergen van de betreffende bescheiden een voldoende administratie vormen. Het probleem is echter niet de vorm van de administratie, maar de omstandigheid, dat hier directiefraude veelal zonder inmenging van derden op eenvoudige wijze mogelijk is. Hoe ook geadministreerd, een goede interne controle is vaak niet mogelijk, een reden te meer voor de controlerend accountant om gebruik te maken van aangeklede saldobiljetten.

2 Ten slotte het gebruik van het woordenpaar „juistheid en volledigheid”. Vecht maakt tussen beide een duidelijk onderscheid en het gebruik van twee woorden suggereert ook twee verschillende begrippen. Naar mijn mening echter kan niet iets juist zijn en tegelijk onvolledig, evenmin onjuist en toch volledig. Het gaat hier m.i. om een wat verouderd stukje controleleer, dat helaas in het denken van studerenden en in accountantsverklaringen nog steeds is terug te vinden. Wij moeten hier zo snel mogelijk van af.